

**Raftul
Denisei**

Colecție coordonată de
DENISA COMĂNESCU

DIDIER DECOIN

BIROUL
D PENTRU
GRĂDINI
ȘI IAZURI

Traducere din franceză de
DORU MAREȘ

HUMANITAS
fiction

Lui Jean-Marc Roberts

*Once there was a man burning incense.
He noticed that the fragrance was neither
coming nor going;
it neither appeared nor disappeared.
This trifling incident led him to gain
Enlightenment.¹*

SHAKYAMUNI BUDDHA

1. A fost odată un om care ardea tămâie. Și și-a dat seama că mireasma nici nu venea, nici nu pleca; nici nu apărea, nici nu dispărea. Această întâmplare neînsemnată l-a făcut să dobândească Iluminarea. *The Teaching of Buddha*, II-13 (în engl., în orig.). (N. red.)

După o îndelungată claustrare însoțită de cea mai strictă supraveghere a restricțiilor alimentare legate de doliu, după ce a șters trupul lui Katsuro cu o țesătură sacră destinată să absoarbă impuritățile, Amakusa Miyuki¹ s-a supus ritualului de purificare a murdăriei pe care-l impunea moartea soțului ei. Însă cum nu era de dorit ca tânăra văduvă să intre în undele în care tocmai se înecase Katsuro, preotul șintoist se mulțumise, mușcându-și buzele, să scuture deasupra sa ramura unui pin căruia râul Kusagawa îi udase crengile cele mai de jos. Apoi o asigurase că putea reînnoa legăturile cu viața, arătându-și întreaga recunoștință zeilor care nu aveau să întârzie să îi trimită curaj și putere.

Miyuki sesizase perfect ce se ascundea în spatele cuvintelor liniștitoare ale preotului: acesta spera ca, în pofida situației materiale precare, agravate de dispariția lui Katsuro, tânăra avea să-i pună în palmă expresia concretă a recunoștinței datorate divinităților *kami*².

1. În Japonia, numele de familie este așezat, în mod tradițional, înaintea prenumelui. (N. ed. orig.; notele ce apar pe parcursul romanului, dacă nu poartă o altă mențiune, aparțin ediției originale.)

2. Divinități șintoiste; *kami* sunt elemente ale naturii (munți, copaci, vânt, mare etc.), dar și spiritele celor morți.

Însă dacă Miyuki resimțea o oarecare recunoștință față de zeii care o spălaseră de impurități, nu le putea totuși ierta că lăsaseră râul Kusagawa, care, în definitiv, tot un zeu era, să-i răpească soțul.

Așa că s-a mulțumit să dea o pomană modestă, alcătuită din ridichi albe, o legătură de căpățâni de usturoi și câteva prăjituri din orez dulce. În felul acesta, înfășurată într-o bucată de pânză, ofranda dădea impresia, mai ales datorită mărimii unora dintre ridichi, unui volum ce lăsa să se presupună a fi un dar cu mult mai scump. Preotul s-a lăsat dus de nas și a plecat îmbunat.

După aceea Miyuki s-a străduit să curețe și să aranjeze casa. Deși nu era ordonată, ci, mai degrabă, genul împrăștiat, dacă nu cumva era un gest voluntar că lăsa lucrurile pe unde apuca. Oricum, ce avea ea și Katsuro era o nimica toată. Să găsească obiectele împrăștiate ici și colo, de regulă pe unde nu avea ce căuta, le dădea o fugară iluzie de opulență: „Bolul ăsta pentru orez e nou?“ întreba Katsuro. „L-ai cumpărat de curând?“ Miyuki își acoperea gura cu palma pentru a-și ascunde zâmbetul: „Ba a fost dintotdeauna pe raft, al șaselea de la fund încoace, îl avem de la maică-ta, nu mai ții minte?“ Rostogolindu-se pe rogojina pe care Miyuki îl lăsase de izbeliște (nu mai stătuse să-l ridice după folosire), apoi oprindu-se, răsturnat, sub o rază de soare, bolul împrăstia niște reflexe pe care Katsuro nu i le știa, iată de ce nu îl recunoscuse imediat.

Miyuki își închipuia că oamenii avuți trăiau într-o permanentă harababură, după chipul și asemănarea peisajelor cărora tocmai caracterul confuz le asigura frumusețea. Astfel, râul Kusagawa nu putea fi admirat nicicând cu mai multă exaltare decât după furtună, când torențele care îl alimentau îl încărcau cu unde întunecate, pământii sau cu vârtejuri pline de bucați de scoarță de copac, de mușchi, de flori de creson, de frunze veștede, negre, chircite. Atunci Kusagawa

nu mai era scânteietor, se acoperea de cercuri concentrice, de spirale de spumă care îl făceau să semene cu vârtejurile din strâmtoarea Naruto, din Marea Interioară. Cei bogăți, își zicea Miyuki, erau, probabil, potopiți în același fel de nenumăratele vârtejuri de cadouri oferite de prieteni (obligatoriu și ei nenumărați) și de toate acele nimicuri sclipitoare pe care le cumpărau fără socoteală de la negustorii ambulanți, fără ca măcar să se întrebe ce ar fi putut face cu ele. Și le trebuia mereu mai mult spațiu pentru a avea unde-și pune bibelourile, pentru a-și îngrămădi ustensilele de bucătărie, pentru a-și agăța hainele, pentru a-și alinia unguentele, pentru a-și depozita toate acele bogății cărora, uneori, Miyuki nici măcar nu știa ce nume să le atribuie.

O cursă fără sfârșit, o competiție înverșunată între oameni și lucruri. Culmea opulenței era pesemne atinsă în clipa în care casa izbucnea ca un fruct copt sub presiunea mulțimii de obiecte inutile cu care era îndopată. Miyuki nu fusese niciodată martora unui asemenea spectacol, însă Katsuro îi povestise că văzuse, când se ducea la Heian-kyō, cerșetori care scormoneau prin gunoaiele provenite de la imobile impunătoare, ai căror pereți păreau că se umflă dinspre înlăuntru.

În casa pe care Katsuro o ridicase cu mâinile lui – o cameră cu pământ pe jos, o alta cu dușumea de lemn geluit și, sub acoperișul din paie, un pod în care ajungeai pe o scăriță, totul de dimensiuni modeste, întrucât avusese de ales între a mai înălța pereții și a umbla după pește – erau mai ales scule de pescuit care foloseau la mai toate: plasele întinse la uscat, la ferestre, țineau loc de perdele, puse unele peste altele jucau rolul de saltele, noaptea, flotoarele de lemn scobit erau perne, iar ustensilele pe care Katsuro le folosea pentru curățarea iazurilor pentru pește erau cele cu care Miyuki pregătea masa.

Unicul obiect de lux al pescarului și al nevastei lui era bolul în care țineau sarea. Nu era decât copia unui vas chinezesc din timpul dinastiei Tang, ceramică brună din lut ars, împodobită economicos cu bujori și lotuși, dar pentru Miyuki avea puteri supranaturale. Îl moștenise de la mama sa, care, la rându-i, îl avea de la o înaintașă care susținuse că-l știa în familie dintotdeauna. Vasul traversase, așadar, mai multe generații fără să fi suferit nici cea mai mică zgârietură, ceea ce chiar ținea de miracol.

Dacă punerea în ordine a casei o făcuse în doar câteva ceasuri, două zile i-a luat lui Miyuki pentru a duce curățenia până la capăt. De vină era meșteșugul practicat atâta vreme: pescuitul și creșterea de pești deosebiți, mai ales de crap. Când se întorcea de la râu, Katsuro nu mai avea timp să își dezbrace hainele pline de un mâl lipicios, cu care împroșca pereții la fiecare gest mai pripit, întrucât se grăbea să elibereze cât mai repede crapii care foiau în coșurile de răchită, riscând astfel să rămână fără parte din solzi ori din mustăți (caz în care și-ar fi pierdut orice valoare pentru intenvenții imperiale) și să îi arunce în iazul săpat anume în fața casei – un bazin cu pereții de pământ, nu prea adânc și umplut până sus cu o apă pe care Miyuki, în lipsa bărbatului, o îmbogățea cu larve de insecte, alge și semințe de plante acvatice.

După care, stând pe vine, Katsuro observa zile de-a rândul comportamentul capturii, urmărind mai ales peștii pe care de la bun început îi considerase demni de iazurile orașului imperial, căutând acele semne care să arate că erau nu doar cei mai atrăgători, ci, totodată, și cei mai zdraveni pentru a suporta drumul lung până în capitală.

Katsuro nu era prea vorbăreț, iar când totuși se exprima, o făcea mai mult prin aluzii decât prin afirmații, lăsând interlocutorilor plăcerea de a ghici perspectivele îndepărtate ale unui gând neîncheiat.

În ziua morții bărbatului ei, după ce aruncase în iaz cinci sau șase crapi, Miyuki, la fel ca soțul său, se lăsase pe vine la marginea gropii, ca hipnotizată de târcoalele peștilor ce se învâртеau în cercuri înfricoșate, ca niște prizonieri care tocmai descopereau limitele pușcării.

Dacă tot mai era în stare să aprecieze frumusețea anumitor crapi sau, cel puțin, energia și vitalitatea mișcărilor lor, nu avea nici cea mai mică idee despre criteriile care-l făceau pe Katsuro să le cântărească rezistența. Iată de ce, renunțând să încerce să mai înșele vecinii și, mai ales, pe ea însăși, s-a ridicat, s-a scuturat de praf și, întorcând spatele iazului, s-a retras în casă – ultima din sudul cătunului, ușor de recunoscut după scoicile încastrate în pereți cu partea sedefie către cer, în așa fel încât să reflecte razele soarelui și să sperie corbii care-și făceau cuiburi în arborii de camfor.

Pe țărani din jur i-a liniștit vestea că Miyuki se străduia să curețe dușumeaua și să frece murdăria de pe pereți.

Se temuseră ca nu cumva să prindă de cine știe unde vreo sfoară și, adăugând ajutorul unui bețigaș, să se spânzure pentru a-l reîntâlni pe Katsuro în *Yomi-no-kuni*¹. Nu doar că era prea tânără pentru a muri – la douăzeci și șapte de ani, atinsese speranța medie de viață pentru o femeie de la țară și se putea considera fericită din punctul de vedere al existenței care îi fusese dăruită –, dar Katsuro îi împărtășise și anumite taine, drept care era unica deținătoare, de-acum, a legăturii privilegiate pe care satul o avea cu Curtea imperială de la Heian-kyō: aprovizionarea cu crapi de un soi excepțional, care să împodobească iazurile templelor, în schimbul cărora locuitorii acestui pumn de colibe coșcovite și cocoșate numit Shimae beneficiau de scutirea aproape totală de taxe, fără a lăsa deoparte micile daruri pe care

1. Lumea morților, conform mitologiei șintoiste.

Katsuro nu uita niciodată să li le aducă din partea lui Nagusa Watanabe, directorul Biroului pentru Grădini și Iazuri.

Or, Nagusa tocmai trimisese trei funcționari cu o nouă comandă pentru niște crapi care să îi înlocuiască pe cei de dinainte, care nu supraviețuiseră peste iarnă.

Într-o dimineață – trecuseră câteva zile de la moartea lui Katsuro –, emisarii Biroului pentru Grădini și Iazuri apăruseră din ceața jilavă care, după aversele de peste noapte, se unduia ca o perdea la liziera pădurii.

Precedentele drumuri le făcuseră venind pe jos, ceea ce îi costase scump pe locuitorii din Shima, întrucât, istoviți de călătorie, cumpărătorii de crapi nu le mai plecaseră de pe cap vreo cincisprezece zile, trăind pe spinarea țăranilor, cu o sete de saké în continuă creștere, pe măsură ce își recâștigau puterile. De data aceasta însă veniseră călare, însoțiți de un scutier care ducea stindardul de mătase în culorile împăratului, renunțând la amplul și confortabilul *kariginu*¹ pentru ținutele de război, ale căror plăci de fier, care le protejau torsul și spatele, răsunau ca niște clopote vechi și dogite. Apariția lor neașteptată le speriască și le puseseră pe fugă pe cele câteva femei care erau strânse la împletit paie de orez în locul de treierat.

În calitatea lui de prim-jude al satului, Natsume venise în fața celor trei călăreți pentru a-i saluta cu respectul datorat reprezentanților puterii imperiale, dar, în timp ce își lipea palmele și se înclina cât de mult îi permitea gâtul înțepenit, se întreba cum de împăratul, vestit ca fiind cel mai rafinat dintre prinții vremii sale, tolera ca oamenii însărcinați a-i face cunoscută voința în toate provinciile să aibă un aspect atât de puțin atrăgător: bălăbănindu-se moale în șeile de lemn lăcuit în negru, cu capetele clătînându-li-se

1. Element de vestimentație între pelerină și haină, purtat de nobili la vânatoare.

sub coifurile care se prelungeau cu apărătoare pentru gât, cu carapacele metalice înverzite de mușchiul care se agățase de ele la trecerea prin păduri, emisarii te duceau fără să vrei cu gândul la niște enormi păduchi de lemn cu burțile umflate de o substanță ceroasă și grețoasă. Poate însă că Maiestatea Sa nu-i văzuse niciodată. Cine știe care adjunct de sfetnic de pe la al cincilea rang minor inferior le trecuse numele pe o listă (nimeni nu avea să știe vreodată de ce adjunctul se oprise la aceste nume mai degrabă decât la altele), le supusese atenției unui controlor de al patrulea rang minor superior, care le aprobasese după care le trimisese unui inspector de al patrulea rang major inferior, care le orânduise pe drumul lent către vârful ierarhiei, de unde reveniseră la fel de încet în partea de jos a eșalonului, pentru a se întoarce până la urmă în mâinile lui Nagusa Watanabe, care le validase cu o mișcare nerăbdătoare de pensulă – iar despre toate acestea, ca despre multe alte evenimente interesante din cele șaiszeci și opt de provincii, împăratul nu a aflat absolut nimic.

Mesagerii imperiali au fost foarte neplăcut surprinși de vestea morții lui Katsuro. S-au strâmbat, au lăsat să le scape niște zgomote din fundurile gâtlejurilor, li s-au cutremurat și li s-au lovit între ele plăcile armurilor. Pentru a-i liniști, Natsume a fost nevoit să le-o înfățișeze pe Miyuki. Mesagerii au măsurat-o din cap până-n picioare, rostogolindu-și ochisorii negri din spatele măștilor de lemn prevăzute cu colți falși de demon, care le acopereau partea de jos a chipurilor. În timp ce tânăra se înclina până când fruntea i-a atins țărâna, conducătorul satului i-a liniștit pe emisari: văduva pescarului îi va sluji cu tot atâta seriozitate precum o făcuse și Katsuro. După care, pentru a-i îmbuna cu totul, Natsume le-a oferit o masă cu tăieței de hrișcă, alge și pește cu legume murate în drojdie de saké, înainte de a-i conduce până la cascada de unde au luat-o înapoi, către Heian-kyō.

După care s-a întors pentru a sta de vorbă cu Miyuki:

— Când ți-am găsit bărbatul mort, am dat și de crapii pe care a avut timp să-i prindă și care, din fericire, sunt bine sănătoși (și se uita binevoitor la Miyuki, de parcă datorită ei aveau peștii o sănătate atât de înfloritoare), iar pentru asta ambasadorii mi-au adus mii de laude.

— Ambasadori, greierii ăia burtoși? Nimic mai mult decât niște amărăți de funcționari atât de puțin luați în seamă la Curte, încât sunt expediați până în funduri de provincie, deși ar fi fost de-ajuns și o simplă scrisoare!

Să fi însemnat asta că ea ar fi putut să citească scrisoarea? Cu siguranță se lăuda. Cum fără îndoială Natsume nu știa să citească, dar nici nu ar fi vrut ca aceasta să se afle, a preferat să nu se hazardeze pe un teren pe care risca să fie umilit, lăsând să se instaleze tăcerea, lipsa lui de răspuns putând trece drept analiză a ceea ce Miyuki tocmai spusese. Drept care a rămas cu ochii la crapii care înotau fără grabă în iaz.

— Trimiterea a trei călăreți costă zdravăn, mai mult decât cea a unui simplu curier, a remarcat. Văd în asta un semn că Biroul pentru Grădini și Iazuri acordă o importanță specială comenzilor și continuității livrărilor. Imediat ce se va putea, vei pleca la Heian-kyō.

— Bine, i-a răspuns Miyuki neașteptat de ascultătoare. Și mâine dacă vrei.

Natsume a lăsat să-i scape un mârâit satisfăcut. Nici nu-i dăduse prin cap că moartea lui Katsuro ar fi putut-o face pe Miyuki indiferentă la tot felul de lucruri, ca de pildă o călătorie până la Heian-kyō. Nu-și închipuia durerea care o măcina, nemailăsând din ea decât un înveliș gol, gri precum cenușa.

Nicicând nu se uitase cu atenție la această femeie, la această văduvă, după cum îi spunea acum. Era prea trasă la față pentru a și-o face amantă, în doar câteva zile tristețea săpase încă și mai adânc în obraji ei, accentuându-i silueta firavă, de buruiănă. Poate că totuși ar fi putut s-o ia la el